

هو الطیب

رابطه علوم اسلامی با علوم سلامت

مجموعه سخنرانی‌های استاد

حجت‌الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه

دانشگاه آشنایی با نظام سلامت در اسلام

شکوه‌های علوم پزشکی اصفهان، قم، اراک

گر-آوان و تدوین

مرتضی مجاهدی

مرشنامه	خسروپناه، عبدالحسین، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور	رابطه علوم اسلامی با علوم سلامت: مجموعه سخنرانی‌های استادحجة الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه در کارگاه‌های آشنایی با نظام سلامت در اسلام دانشگاه‌های علوم پزشکی اصفهان، قم، اراک/ گردآوری و تدوین مرتضی مجاهدی.
مشخصات نشر	تهران: ایرانپان طب، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۶۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۸۳۲۳-۶-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه به صورت زیرنویس.
عنوان دیگر	مجموعه سخنرانی‌های استادحجة الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه در کارگاه‌های آشنایی با نظام سلامت در اسلام دانشگاه‌های علوم پزشکی اصفهان، قم، اراک.
موضوع	خسروپناه، عبدالحسین، ۱۳۴۵ - -- پیام‌ها و سخنرانی‌ها
موضوع	سلامتی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	Health -- Religious aspects -- Islam
موضوع	پزشکی اسلامی
موضوع	Medicine, Islamic
شناسه افزوده	جَاهِدِي، مَرْتَضِي، ۱۳۵۲ -
شناسه افزوده	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اصفهان
شناسه افزوده	Health Services & Isfahan University of Medical Sciences
شناسه افزوده	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان مرکزی
شناسه افزوده	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان قم
رده بندی کنگره	۵/۱۵۳BP ۱۳۹۶/۵۲۵خ/

رابطه علوم اسلامی با علوم سلامت

مجموعه سخنرانی‌های استادحجة الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه

گردآوری و تدوین: مرتضی مجاهدی

ناشر: ایرانپان طب

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰ جلد

بها: ۱۷۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۳۲۳-۶-۱

تلفن: ۶۶۴۸۹۴۱۰-۸۸۹۹۶۳۵۷

www.iranianteb.com

فهرست مطالب

.....	مقدمه	۵
.....	کلام نخب	ز
.....	مروری بر بیوگرافی، سوابق اجرایی و آثار علمی استاد حجة الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه	۱
.....	تالیفات	۳
.....	مقالات پژوهشی	۶
.....	پایان نامه های دکتری دانشگاه و مجله علمی	۲۱
.....	تقدیرنامه ها	۲۱
.....	مسئولیت های پژوهشی و اجرایی	۲۳
.....	چیستی علم دینی در علوم تجربی	۲۷
.....	نظریه های مختلف درباره علم دینی	۲۸
.....	نگاهی به ماهیت آیات و روایات مرتبط با سلامت	۳۷
.....	پرسش و پاسخ	۴۷
.....	ضرورت، ماهیت و امکان مطالعات میان رشته ای در حوزه سلامت و دین	۵۵
.....	مقدمه	۵۵
.....	امکان مطالعات میان رشته ای در علوم پزشکی و علوم اسلامی	۵۷
.....	محورهای مطالعات میان رشته ای سلامت و دین	۶۲
.....	۱- محور اول انسان شناسی اسلامی	۶۲
.....	۲- محور دوم تأثیر اعتقادات دینی در درمان	۶۴

۶۵.....	۳- محور سوم رابطه ی اعمال انسان.....
۶۶.....	۴- محور چهارم رابطه احکام دینی با سلامت.....
۶۷.....	۵- محور پنجم رابطه ی اسرار معنوی با سلامت.....
۶۹.....	پرسش و پاسخ.....
۷۷.....	نسبت اسلام و سلامت.....
۷۷.....	تقسیم بندی جریان های مدعی طب اسلامی.....
۷۸.....	مقدمه اول: نسب بندی جریان های مدعی طب اسلامی.....
۸۰.....	مقدمه دوم: چیستی روش پزشکی.....
۸۲.....	مقدمه سوم: اسلام چیست؟.....
۸۳.....	معنا و مفهوم طب اسلامی.....
۱۰۶.....	انواع دیدگاه ها در مورد چیستی علم طب اسلامی (اسلامی، رزی علوم).....
۱۱۴.....	بخش اول مبانی بینشی و اعتقادی.....
۱۱۷.....	بخش دوم: روش شناسی حکمی اجتهادی.....
۱۲۰.....	بخش سوم: نکاتی پیرامون آموزه های نصوص دینی در طب.....
۱۴۱.....	روش شناسی بهره گیری از آموزه های دین در نظام سلامت.....
۱۴۲.....	جریان شناسی طب در کشور.....
۱۴۵.....	بخش دوم: روش شناسی استفاده از آموزه های اسلام در علوم سلامت.....
۱۴۷.....	روش اول: روش کاربرست مبانی استدلالی.....
۱۵۲.....	روش دوم: دیدگاه اجتهادی به روایات طبیی.....

مقدمه

استفاده ابزاری و نادرست از واژه "طب اسلامی" در سال‌های اخیر به عنوان چالش جدی در عرصه طب سنتی مطرح است و به کارگیری محتوای طب سنتی ایران با عناوین مذهبی مانند طب قرآنی، طب نبوی، طب الهی، طب الصادق، طب الرضا و... می‌تواند برای اعتقادات و باورهای مذهبی مردم و اقبال ایشان به آموزه‌های ارزشمند دین خطرآفرین باشد.

ادعای وجود ائمه هزار روایت طبّی و مکتب طبّی جدید به نام "طب اسلامی" براساس این روایات، ورود افراد غیر پزشک و فاقد صلاحیت به حوزه درمان و گاه فروش داروهای مجهول‌الهرم بنام اهل بیت (علیهم السلام) را به دنبال داشته است که بی‌توجهی به این حوزه و نبود منبعی جامع برای پاسخ به سؤالات متعددی که در اذهان جامعه و خصوصاً جامعه پزشکی ایجاد شده است، علاوه بر تهدید جدی اعتقادات مذهبی مردم، سلامت جامعه را تهدید خواهد کرد.

اگرچه بدیهی است که باید نگاه راهبردی و اساسی را از دین بگیریم و در دل این ساختار از عقل و تجربه و دستاوردهای روز بسر استفاده کنیم؛ اما در کاربست روایات طبّی، صرف‌نظر از بررسی اسنادی یا علم رجال، بررسی علمی و عدم تعارض با بقیه روایات، و تحلیل محتوایی و... باید در خصوص قابلیت تعمیم آن به زمان، مکان، اشخاص و... تحقیق و پژوهش شود. اگر نگاه اخباری‌گری در روایات جاریه سلامت یا سایر نظامات اجتماعی داشته باشیم، خطای راهبردی کرده و در این صورت نه فقط طب مدرن، بلکه کل نهاد های زندگی مدرن با مشکل مواجه خواهد شد. در این خصوص آنچه که مسلم است استفاده از آیات و روایات درحوزه سلامت یک موضوع کاملاً کارشناسی، تخصصی، فنی و بین‌رشته‌ای است که در درجه اول باید در مورد اعتبارسنجی و چگونگی فهم روایات طبّی توسط اهل فن آن که قرآن شناس و حدیث‌شناس و حدیث پژوه باشند

این مهم صورت گیرد و پس از آن در بونه تحقیق و تجربه توسط پژوهشگران حوزه سلامت قرار گیرد.

در راستای تحقق این مهم، دفتر طب ایرانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، به همت و پیگیری‌های آقایان دکتر مجاهدی و دکتر آرضایی با استفاده از اساتید برجسته حوزه و دانشگاه، از سال ۱۳۹۴ کارگاه‌هایی با عنوان "آشنایی با نظام سلامت در اسلام" در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور برگزار می‌نماید. مجموعه حاضر متن سخنرانی‌های "حجة‌الاسلام، امام دکتر عبدالحسین خسروپناه استاد برجسته حوزه و دانشگاه، صاحب‌نظر در زمینه دین و علم و دارای نظر حکمی اجتهادی در علم دینی می‌باشد". امید است با مطالعه این مجموعه دریچه‌ای برای استفاده منطقی و درست از ظرفیت دین، آیات و روایات در نظام سلامت ایجاد نماییم و از استفاده ابزاری و اخباری‌گری از روایات پرهیز شود.

ربنا تقبل منا إنك أنت السميع العليم

دکتر محمود خدایرسا

مشاور وزیر و مدیرکل طب ایرانی

وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی

کلام نخست:

در سال‌های اخیر واژه طب اسلامی و معادل‌های آن مانند طب معصومین، طب اهل بیت، طب شیعه، طب قرآنی و... در محافل عمومی و مذهبی توسط جریانهای خاصی در حال ترویج است و کتاب‌های متعددی حاوی مطالب عوام‌پسند و نسخه‌های درمانی مختلف که مدعی درمان تمامی بیماری‌ها با نسخ حضرات معصومین علیهم السلام هستند با عناوین فوق‌الذکر در حال نشر و توزیع می‌باشد. در این شرایط، سوالات اساسی در مورد ماهیت و تعریف طب فوق و همچنین راهکارهای استفاده از آموزه‌های اسلام در حیطه سلامت از سوی محققین رشته‌های مختلف علوم اسلامی و نیز علوم سلامت مطرح شده است که پاسخ‌دادن به نیازمند بررسی همه‌جانبه جریان‌های موجود و نیز دیدگاه‌های علمی مرتبط با علوم دینی می‌باشد. در این راستا با تشخیص استاد ارجمند جناب آقای دکتر خدادوست معاونت وقت طب سنتی ایرانی اسلامی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، کارگروه ویژه‌ای تحت عنوان «کارگروه نظام سلامت در اسلام» از سال ۱۳۹۴ شکل گرفت تا به بررسی وضع موجود و رفع نیازهای علمی در این زمینه بپردازد. پس از بررسی‌های اولیه مشخص شده که از سال ۱۳۸۶ به مدت دو سال در کمیته ویژه ای در ستاد گیاهان دارویی نهاد ریاست جمهوری، همکار ارجمند آقای دکتر سید مهدی میرغضنفری عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ارتش به دنبال یک سلسله نشست‌ها و مصاحبه‌های مفصل با مدعیان جریانی به نام طب اسلامی نسبت به جمع‌آوری دیدگاه‌های ایشان اقدام نموده‌اند و بعنوان نتیجه این پروژه اعلام نمودند که در کل، تعریف شفاف و مشخصی در تبیین ماهیت طب اسلامی از عواملی موجود استخراج نشده است و ادامه پژوهش در این زمینه باید در بین اساتید برجسته علوم دینی و کلام اسلامی و نیز اساتید علوم قرآن و حدیث حوزه و دانشگاه پیگیری شود. همچنین با مروری بر سوابق و مدارج علمی افراد شاخصی که در محافل عمومی و رسانه‌ها در حال تبلیغ طب اسلامی هستند به نظر رسید که این بزرگواران هر چند ممکن است دغدغه‌های قلبی و از سر دلسوزی در احیای شعار دینی داشته باشند (جدای از خیل کثیری که به نام دین و طب اسلامی و با سوءاستفاده از اعتقادات

پاک مردم در حال کاسبی هستند) ولی از آنجایی که تحصیلات و سوابق علمی ایشان عموماً مربوط به رشته پزشکی و مهندسی و... می باشد، فقدان تسلط علمی بر رشته‌های مورد نیاز این مبحث، خصوصاً علم کلام و علوم قرآن و حدیث، سبب برداشت‌های سطحی از اصل مطلب شده است و آنچه بعنوان جریان‌های افراطی مدعی طب اسلامی در جامعه شاهد هستیم تا حدی نتیجه نظریه‌پردازی‌های بدون پشتوانه علمی این عزیزان می باشد. بر اساس تصمیم کارگروه و با همکاری مشفقانه برادر ارجمند جناب آقای دکتر حامد آرزایی عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) جلسات دیدار با علما و اساتید حوزه و دانشگاه شکل گرفت و در نهایت کارگروه به این نتیجه رسید که جهت ایجاد گفتمان علمی در این زمینه نیاز به برگزاری کارگاه‌های آموزشی با حضور اساتید مرتبط می باشد. بدین ترتیب به همت دانشگاه‌های علوم پزشکی و انجمن علمی طب سنتی ایران و همکاری مشفقانه مسئولین نهاد مقام معظم رهبری در دانشگاه‌های علوم پزشکی، کارگاه‌های مذکور با استفاده از اساتید برجسته حوزه و دانشگاه، تحت عنوان «آشنایی با نظام سلامت در اسلام» در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور برگزار گردید.

مجموعه حاضر متن سخنرانی‌های حجت‌الاسلام و اله الملمین دکتر عبدالحسین خسروپناه استاد برجسته حوزه و دانشگاه و صاحب‌نظر در زمینه اسلام اسلامی و دارای نظریه حکمی اجتهادی در علم دینی می باشد که به مناسبت در کارگاه‌های برگزار شده در دانشگاه‌های علوم پزشکی اصفهان، قم و اراک در سال‌های ۹۵ و ۹۶ برپا گردیده است. مطالعه این مجموعه را به علاقمندان مطالعات میان‌رشته‌ای علوم دینی و علوم سلامت و خصوصاً پزشکان و دانشجویان دغدغه‌مند در این زمینه توصیه می‌نمایم از خداوند منان توفیق انجام وظایف جهت ترویج معارف ناب قرآن و اهلبیت علیهم السلام در حوزه سلامت را بدور از هر گونه افراط و تفریط مسألت دارم.

دکتر مرتضی مجاهدی

۹۶/۹/۱

mortazamojahedy@gmail.com